

Pomiędzy interwencją w kryzysowych wypadkach a uzupełniającymi propozycjami dla młodzieży?

Koncepcyjne punkty wyjściowe projektu Outreach – mobilna praca z młodzieżą, Berlin

Mobilna i socjalnie zorientowana praca z młodzieżą jest konceptem, który łączy ze sobą różne bodźce i metody pracy, tworząc w ten sposób nowe, niezależne sposoby pracy z młodzieżą w Berlinie. Koncept ten jest realizowany od czterech lat przez projekt Outreach w obrębie związku pracy socjalno – kulturalnej stowarzyszenia zarejestrowanego, Landesgruppe Berlin. Praca wychodząca do młodzieży ma na celu w pierwszej linii rzeczywiste zwracanie się do miejsc, w których młodzież przebywa. Są to parki, ulice, czy też ogólnie ujmując – otwarta przestrzeń.

Orientacja w przestrzeni socjalnej w pracy z młodzieżą ma na celu koncentrację na obszarze bliskim młodzieży, albo lepiej na obszarze mieszkalnym młodzieży, sąsiedztwie, dzielnicy. Obecnie projekt Outreach funkcjonuje w dziewięciu okręgach w całym Berlinie.

Od miasta podzielonego politycznie do miasta rozszczepionego socjalnie? Lokalne konteksty i grupy celowe.

Młodzież, z którą mamy do czynienia, jest w zachodniej części miasta, w ponad osiemdziesięciu procentach młodzieżą emigrancką. We wschodniej części miasta jest to przeważnie młodzież niemiecka. Nieliczne, ale znaczące wyjątki stanowi młodzież przesiedlona, która dysponuje wprawdzie niemieckim paszportem, ale ma także doświadczenia migranckie.

Poza tym ogólnym podziałem chodzi także o to, by zwracać uwagę na różnorodne sytuacje życiowe w mieście, na inne podziały, które istnieją między młodymi ludźmi. W obecnym momencie wzajemne ścieranie się procesów życiowych w Berlinie, zdaje się ciągle przyspieszać.

Młodzież jest dotknięta przez tego typu procesy w szczególny sposób.

Tym, którzy dorastają w swojej przestrzeni socjalnej, których można określić mianem obciążonych, trudno jest rozwinąć pozytywną perspektywę życiową. W jaki sposób mieliby to robić, skoro warunki wokół nich są ciągle gorsze – ich szanse w systemie kształcenia, czy też na rynku pracy. Praca z młodzieżą z tych socjalnych okręgów nie wnosi ani fałszywych obietnic, ani nie bagatelizuje złej sytuacji życiowej. Praca z młodzieżą może polegać na opracowywaniu sposobów w jakie można indywidualnie albo kolektywnie zdobywać pozytywne doświadczenia, pokonywać trudne sytuacje życiowe i rozwiązywać napotkane problemy. Mając na względzie zróżnicowanie lokalnych kontekstów w różnych obszarach socjalnych Berlina można dojść do stworzenia odpowiednich oraz różnorodnych metod pracy.

„Pomóż sobie sam, jeśli nie, pomoże ci pracownik socjalny” – od paternalizmu do partycypacji

Teraz, jak i wcześniej, w pracy z młodzieżą w Berlinie dominuje tendencja wychodzenia do młodzieży – Komm-Struktur. Funkcjonuje ona tam gdzie energie i środki łączą się ze sobą, by móc rozwinąć atrakcyjne jakościowo propozycje. Można jednak stwierdzić, że skoncentrowanie na tym paradygmacie niesie samo w sobie ryzyko odgraniczenia, podziału.

W sumie można zaobserwować, że nie tylko liczba młodzieży, która nie została pozyskana po przez propozycje pracy z młodzieżą rośnie, ale także, że młodzież ta nie przyjmuje żadnych innych propozycji, albo nie może ich przyjąć. Pozyskanie grupy młodzieży, która będzie stawać się ciągle większa jest jednym z wyzwań dla tych, którzy zajmują się pracą z młodzieżą. Równolegle do tego można zaobserwować w pracy z

młodzieżą tendencje do socjalnego wymieszania, która w ostatnich latach jeszcze wzrosła. Organizacje młodzieżowe przyjmują w tym procesie co raz częściej rolę „zaopatrzenia dla tych społecznie najbardziej odsuniętych i wyizolowanych”. Tendencja ta w zachodniej części miasta posunęła się jeszcze dalej, jednak i we wschodniej części miasta można ją obserwować.

Zarówno teraz, jak i wcześniej większość młodzieży porusza się w obszarze, w którym mieszka. Miejsca, w których się młodzież spotyka, to najczęściej parki, centra handlowe, ulice, uogólniając – otwarta przestrzeń.

Outreach zwraca się do tej młodzieży, dociera do niej tam, gdzie się ona znajduje, akceptując wybrane przez nią samą miejsca spotkań.

Jako odpowiednią metodę umożliwiającą dotarcie do młodzieży wybraliśmy pracę wychodzącą do niej/Streetwork. Razem z młodzieżą poruszamy się, dosłownie, jak i w przenośni. Kładziemy nacisk na to, żeby nasze podejście nie było „bez granic”, ale żeby skupiało się na obszarze mieszkalnym młodzieży, w jej przestrzeni socjalnej albo dzielnicy.

Poza przewyższeniem czystej Komm-Struktur, chodzi nam o to by wcielić młodzież w procesy, które wyrażają się w jej pobliżu.

Prawie we wszystkich częściach miasta, po których się poruszamy, obserwujemy zapotrzebowanie przestrzeni. Mobilna praca z młodzieżą reaguje na to w szczególnie sposób – nowa przestrzeń użytkowa, przestrzeń do działania dla młodzieży stanowi już sama w sobie polepszenie infrastruktury w danej części miasta, a jej wartość pedagogiczna zaczyna istnieć wtedy, gdy młodzież tą przestrzeń dla siebie zagospodaruje. W związku z tym pozyskiwanie nowych środków nie jest głównym celem, lecz ma swój sens, kiedy stanowi łączność z modelami odpowiedzialności, usamodzielnienia i emancypacji.

Zazębień wychodzących na zewnątrz i stacjonarnych propozycji okazało się bardzo pomocnym konceptem, w szczególności jeśli chodzi o próbę dotarcia do młodzieży przebywającej w otwartej przestrzeni i tworzenia możliwości osvajania jej z tą przestrzenią. Środki nie muszą być zawsze własnymi i nowymi projektami, mogą one poszerzać propozycje organizacji młodzieżowych.

Od przypadku do metody – rozmyślanie o metodach pracy z młodzieżą

Aby osiągnąć określone cele, potrzebny jest bogaty wachlarz metod. *Bogaty* nie może być mylony w znaczeniu z *ulubiony*. Ogólne pojęcie metod bazuje raczej na zrozumieniu, że dogmaty metodyczne nie są w stanie sprostać kompleksowym sytuacjom życiowym młodzieży.

Jednak odpowiednie metody dają się sformułować. W zastosowaniu mobilnej pracy z młodzieżą rozróżniamy pracę z pojedynczym przypadkiem, pracę grupową oraz projektową, a także socjalną pracę na ulicach i pracę społeczną. Ważne są zależności istniejące między metodami. Zależności te są określane ogólnikowo jako dynamiczne, będące odpowiedzią na wymagania jakie są stawiane. Na tej podstawie jest określany cel każdego metodycznego kroku z uwzględnieniem wzrostu usamodzielnienia grup, do których jest skierowane działanie. Jest to tym bardziej możliwe, im bardziej zwraca się uwagę na zmienność pola w danej części miasta.

Podejście do sytuacji konfliktowych

Wyrażanie własnych potrzeb i interesów przez młodzież rzadko kiedy przebiega w poszczególnych częściach miasta bezkonfliktowo. Mobilna i socjalnie zorientowana praca musi w związku z tym wychodzić naprzeciw powstającym konfliktom.

Nastawienie na sytuacje konfliktowe oznacza, w naszym rozumieniu wymuszenie posłuchu dla potrzeb młodzieży w określonej części miasta. Można to określić jako

pełnienie roli adwokackiego przedstawicielstwa. Oznacza to, że próbujemy w poszczególnych częściach miasta reprezentować interesy młodzieży w rozmowach. Nie oznacza to jednak, że próbujemy stawiać na swoim, gdyż interesy młodzieży są dla nas najważniejsze.

W wypadkach sytuacji konfliktowych pomiędzy różnymi grupami młodzieży mamy dobre doświadczenia w zastosowaniu technik mediacyjnych, z których pomocą możemy doprowadzić do pojednania grup. Pomocne jest tutaj to, że z regóły Outreach ma kontakt ze wszystkimi podzielonymi ze sobą grupami.

Odgraniczyliśmy się od partyjnych dogmatów oraz od przedstawiania interesów młodzieży w sposób jednostronny.

Orientacja w sytuacjach konfliktowych jest zasadniczym składnikiem osiągnięcia określonego celu działań. Nie ma sprzeczności pomiędzy reagowaniem w sytuacjach kryzysowych a uzupełniającymi propozycjami pomocy dla młodzieży, ponieważ, pomimo że Outreach nie określa się jako służba ratunkowa przestrzeni socjalnej, nie zamyka się także na występujące w niej konflikty.